

ILONA GUMIŃSKA

PERCEPCJA POSTAW RODZICIELSKICH
A MOTYWACJA OSIĄGNIĘĆ U KOBIET STUDIUJĄCYCH
KOMUNIKAT Z BADAŃ

Podjmując badania naukowe należy zawsze określić na początku zamierzone cele oraz przedmiot badań. Przedmiotem badań jest wszystko to, co buduje społeczną rzeczywistość – mogą to być zbiorowości, instytucje, procesy społeczne czy różnego rodzaju zjawiska. Pilch dodaje, że owym przedmiotem badań mogą być tylko zjawiska istniejące obiektywnie¹. Maszke z kolei przedmiotem badań określa „wszelkie obiekty, rzeczy oraz zjawiska i procesy, którym one podlegają i w odniesieniu do których formułujemy pytania badawcze”². Przedmiotem moich badań była motywacja osiągnięć w kontekście percepcji postaw rodzicielskich kobiet studiujących. Zdaniem Zaczyńskiego celem badań naukowych jest zawsze pewne poznanie, które ma doprowadzić do skutecznego działania. To „określenie, do czego zmierza badacz, co pragnie osiągnąć w swoim działaniu”³. Dutkiewicz dodaje, że cel badań to „rodzaj efektu, który zamierzamy uzyskać w wyniku badań, a także rodzaj czynników, z którymi efekty te będą się wiązać”. Według niego cel badań to dążenie do tego, aby wzbogacić wiedzę o jednostkach, zjawiskach lub rzeczach, które są przedmiotem badań⁴. Pilch precyzuje cel naukowy, jako „zdo-

Mgr ILONA GUMIŃSKA – doktorantka, Instytut Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II; email: ilonkaguminska@interia.eu

¹ T. PILCH, *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa: Wydawnictwo ŻAK 2010, s. 48.

² A.W. MASZKE, *Metodologiczne podstawy badań pedagogicznych*, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego 2004, s. 44.

³ W. ZACZYŃSKI, *Praca badawcza nauczyciela*, Warszawa: WSiP 1995, s. 50.

⁴ W. DUTKIEWICZ, *Podstawy metodologii badań*, Kielce: Wydawnictwo Stachurski 2001, s. 63.

bycie wiedzy maksymalnie ścisłej i pewnej, maksymalnie ogólnej, maksymalnie prostej, o maksymalnej zawartości informacji”. Dodaje również, że celem badań jest naukowe poznanie już istniejącej rzeczywistości społecznej, opis wybranego zjawiska, jednostki lub instytucji⁵.

Zamierzeniem niniejszej pracy jest przede wszystkim poszerzenie dotychczasowego stanu wiedzy z zakresu motywacji osiągnięć – sprawdzenie, czy wiąże się ona z percepcją postaw rodzicielskich oraz czy jest różnicowana przez miejsce zamieszkania. Ustalono następujące cele szczegółowe: Określenie, jakie nasilenie motywacji osiągnięć charakteryzuje studentki. Określenie, jaka jest percepcja postaw rodzicielskich matek i ojców studentek. Sprawdzenie, czy motywacja osiągnięć oraz jej związki z percepcją postaw rodzicielskich są zależne od miejsca zamieszkania.

1. METODOLOGICZNE PODSTAWY BADAŃ WŁASNYCH

Problem badawczy w poznaniu naukowym można zdefiniować jako pytanie lub zespół pytań, na które ma odpowiadać badanie⁶. Głównym problemem badawczym tej pracy jest sprawdzenie, czy nasilenie motywacji osiągnięć studentek jest związane z ich percepcją postaw rodzicielskich. Dodatkowo zostanie sprawdzona zależność między motywacją osiągnięć i percepcją postaw rodzicielskich a miejscem zamieszkania. Problematykę badań można zawrzeć w następujących pytaniach badawczych: Czy motywacja osiągnięć studentek ma związek z ich percepcją postaw rodzicielskich? Czy występują różnice w poziomie motywacji osiągnięć między studentkami pochodzącymi z miasta a studentkami pochodzącymi ze wsi? Czy związki między motywacją osiągnięć studentek a ich percepcją postaw rodzicielskich są różnicowane przez miejsce zamieszkania?

Hipoteza badawcza według Brzezińskiego i Zakrzewskiej jest próbą odpowiedzi na postawione pytanie badawcze wynikające z problemu⁷. Odpowiedź zawarta w hipotezie nie musi być odpowiedzią prawdziwą, powinna natomiast być odpowiedzią najprostszą, jasno sformułowaną, dającą się zweryfikować za

⁵ T. PILCH, *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa: Wydawnictwo ŻAK 2010, s. 8.

⁶ S. NOWAK, *Metodologia badań społecznych*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2006, s. 38.

⁷ J. BRZEZIŃSKI, M. ZAKRZEWSKA, *Metodologia. Podstawy metodologiczne i statystyczne prowadzenia badań naukowych w psychologii*, w: J. STRELAU, D. DOLIŃSKI (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t. I, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2008, s. 21.

pomocą naukowych metod poznania, określoną w sposób umożliwiający jej przyjęcie lub odrzucenie⁸. W celu udzielenia odpowiedzi na postawione pytania badawcze skonstruowano następujące hipotezy badawcze.

H1: Motywacja osiągnięć studentek ma związek z ich percepcją postaw rodzicielskich.

H2: Występują różnice w poziomie motywacji osiągnięć między studentkami pochodzącymi z miasta a studentkami pochodzącymi ze wsi.

H3: Związki między motywacją osiągnięć studentek a ich percepcją postaw rodzicielskich są różnicowane przez miejsce zamieszkania.

W metodologii badań stosuje się pojęcia takie, jak zmienna i wskaźnik, które również wymagają zdefiniowania.

Zdaniem A. de Winter zmienna to próba uszczegółowienia, skonkretyzowania postawionych problemów badawczych oraz hipotez, które badacz ma na celu zweryfikować (przyjąć lub odrzucić)⁹.

Maszke z kolei definiuje zmienną jako pewną właściwość, cechę, która przybiera co najmniej dwie różne. Zmienne można podzielić na dwa rodzaje: zmienne zależne oraz zmienne niezależne. Między nimi istnieje bardzo ścisły związek – zmienne, które oddziałują na zmienną zależną, wywołując określone zmiany w jej wartościach, nazywamy zmiennymi niezależnymi¹⁰.

Również Łobocki przyjmuje podział zmiennych na zależne i niezależne. Zmiennymi niezależnymi określa on działania natury pedagogicznej, które mają na celu wywołanie określonych skutków. Jego zdaniem zmienne niezależne można uznać za przyczyny konkretnych zmian w procesie uczenia się, kształcenia i wychowania. Zmienną zależną z kolei rozpatruje on jako skutki działania określonych w badaniu zmiennych niezależnych¹¹.

Zdaniem Nowaka za wskaźnik należy uznać określoną cechę, zjawisko lub zdarzenie, na podstawie którego można wnioskować (z określonym prawdopodobieństwem) o zajściu zjawiska lub zależności, które interesuje badacza¹².

⁸ C. FRANKFORT-NACHMIAS, D. NACHMIAS, *Metody badawcze w naukach społecznych*, Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka 2001, s. 11.

⁹ A. DE WINTER, *Zmienne kontrolne w badaniach socjologicznych*, Lublin: RW KUL 1981, s. 31.

¹⁰ A.W. MASZKE, *Metodologiczne podstawy badań*, s. 53.

¹¹ M. ŁOBOCKI, *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Kraków: Wydawnictwo Impuls 1999, s. 28.

¹² S. NOWAK, *Metodologia badań*, s. 41.

Zdaniem Łobockiego wskaźnikami zmiennych są cechy mierzalne lub pewne właściwości faktów czy zjawisk, które badamy, czynniki, które mają na nie wpływ lub skutki nimi wywołane¹³.

W niniejszej pracy wyodrębniono następujące zmienne:

Zmienna zależna Y: motywacja osiągnięć

Zmienna ta ma charakter ilościowy. Jej wskaźnikiem są wyniki Inwentarza Motywacji Osiągnięć LMI. Na potrzeby pracy przyjęto, że zmienna ta składa się z 17 komponentów:

Y1: Elastyczność – ten wymiar określa sposób, w jaki jednostka podejmuje działania w sytuacjach dla niej nowych oraz na ile jest gotowa do zmian.

Y2: Odwaga – negatywnym biegunem tego wymiaru jest lęk przed niepowodzeniem. Cecha ta odgrywa znaczącą rolę w wielu koncepcjach motywacji osiągnięć.

Y3: Preferowanie trudnych zadań – określa jaki poziom ryzyka oraz wymagań wybiera jednostka.

Y4: Niezależność – jest związana z samodzielnością jednostki.

Y5: Wiara w sukces – ten wymiar jest związany z nadzieją na sukces i ogólną wiarą w siebie i swoje możliwości.

Y6: Dominacja – ten wymiar motywacji osiągnięć wiąże się z motywacją władzy.

Y7: Zapał do nauki – jest to ważny czynnik w motywacji do uczenia się.

Y8: Ukierunkowanie na cel – wyraża zorientowanie jednostki na wyznaczony sobie cel.

Y9: Wysiłek kompensacyjny – wymiar ten określa nakład sił, który wynika z chęci uniknięcia niepowodzenia i sprawienia zawodu innym.

Y10: Dbanie o prestiż – to stopień zorientowania jednostki na status.

Y11: Satysfakcja z osiągnięć – wymiar ten wyraża się w potrzebie doświadczania pozytywnych stanów emocjonalnych związanych z sukcesem.

Y12: Zaangażowanie – określa gotowość do podejmowania wysiłku oraz wielkość tego wysiłku.

Y13: Nastawienie na rywalizację – zorientowanie na rywalizację, które wzmacnia wysiłki jednostki.

Y14: Flow – wymiar ten określa skłonność do poświęcania się danym zadaniom, bez rozpraszania się.

Y15: Internalizacja – oznacza wewnętrzne umiejscowienie poczucia kontroli, poczucie sprawstwa i odpowiedzialności za swoje działania.

¹³ M. ŁOBOCKI, *Wprowadzenie do metodologii badań*, s. 29.

Y16: Wytrwałość – wymiar ten wyraża wytrzymałość i korzystanie z sił w celu pokonywania trudności i realizowania wyznaczonych zadań.

Y17: Samokontrola – jest związana z sumiennością, wyraża sposób, w jaki jednostka organizuje i realizuje zadania;

oraz wyniku sumarycznego Y18: Ogólny poziom motywacji osiągnięć.

Zmienna niezależna X1: percepcja postaw rodzicielskich

Jest to zmienna ilościowa, mierzona za pomocą Kwestionariusza Retrospektywnej Oceny Postaw Rodziców KPR-Roc oddzielnie dla postaw matek i postaw ojców. W pracy przyjęto pięcioskładnikową strukturę tej zmiennej:

X1.1: Akceptacja/odrzućenie – postawa akceptacji wyraża się bezwarunkową akceptacją dziecka takim, jakie ono jest, przejawianiem wobec dziecka postawy otwartości, wspomagania i akceptacji, wyczuleniem na potrzeby i problemy dziecka, traktowaniem go z szacunkiem i godnością. Przeciwnym biegunem tej postawy jest odrzućenie, wyrażające się tym, że rodzic nie odczuwa satysfakcji i przyjemności z obcowania z dzieckiem, przejawia wobec niego dystans, chłód i obojęćność, nie interesuje się jego sprawami i problemami, ograniczając się przede wszystkim do zapewniania dziecku dobrych warunków materialnych.

X1.2: Wymaganie – postawa ta przejawia się wymaganiem od dziecka bezwzględnego posłuszeństwa nawet w bardzo drobnych sprawach, nieznoszeniem krytyki i sprzeciwu. Rodzic narzuca dziecku nakazy oraz zakazy, a także stosuje wobec niego kary, oczekując od niego zbyt wiele, niż pozwalałyby na to jego możliwości rozwojowe. Akceptuje jedynie te pomysły i plany dziecka, które są zgodne z jego własnymi wyobrażeniami i oczekiwaniami.

X1.3: Autonomia – postawa autonomii przejawia się tym, że rodzic szanuje potrzebę niezależności dziecka i traktuje je podmiotowo, zapewniając mu rozumną swobodę przy jednoczesnej gotowości do udzielenia pomocy i wsparcia. Rodzic pozwala dziecku na posiadanie własnych, prywatnych spraw i sekretów, pozwala mu na podejmowanie własnych decyzji, nie narzuca swojego zdania, lecz skłania do refleksji pomagając dziecku zobaczyć różne strony sytuacji oraz konsekwencje różnych zachowań.

X1.4: Niekonsekwencja – postawa niekonsekwentna wyraża się tym, że stosunek rodzica do dziecka jest zależny od jego nastroju i samopoczucia. Rodzic przejawia niestałość opinii, uczuć, decyzji, zachowań, zasad moralnych, w nakazach czy zakazach. Postawa rodzica jest dla dziecka niestabilna i niezrozumiała, niezapewniająca stałości, bezpieczeństwa i spokoju. W wyniku tego dziecko dystansuje się emocjonalnie od rodziców, izoluje, zachowuje swoje sprawy dla siebie, poszukując wsparcia poza domem.

X1.5: Ochronianie – postawa ochraniańia przejawia się tym, że rodzic (uważając, że kieruje się miłością do dziecka) przesadnie ingeruje w sprawy

dziecka, nadmiernie się o nie troszczy, próbuje we wszystkim dziecku doradzać. Nie dostrzega konieczności elastycznego podejścia do dziecka, wynikającego z jego zmian rozwojowych, wydaje mu się, że dziecko wymaga nieprzerwanej opieki, przypuszcza, że dziecko nie będzie w stanie poradzić sobie bez jego wsparcia i pomocy.

Zmienna niezależna X2: miejsce zamieszkania

Jest to zmienna nominalna, dychotomiczna (wieś vs miasto). Mierzona jest za pomocą metryczki.

W badaniu wzięło udział 101 kobiet – studentek lubelskich uczelni. W tabeli 1. przedstawiono rozkład częstości dotyczący uczelni, na których studiuje respondentki.

Tabela 1. Uczelnie, na których studiuje badane

Nazwa uczelni	Częstość	Procent
KUL	42	41,58%
UMCS	31	30,69%
WSEI	28	27,72%
Ogółem	101	100,00%

Najwięcej badanych studiuje na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (41,58%). 30,69% studentek uczy się na Uniwersytecie im. Marii Curie-Skłodowskiej, a pozostałe 27,72% badanych to studentki Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji.

Badane studentki pochodzą z miejscowości o różnej wielkości. W tabeli 2 zaprezentowano dane dotyczące tego zagadnienia.

Tabela 2. Stałe miejsce zamieszkania badanych

Stałe miejsce zamieszkania	Częstość	Procent
Wieś	43	42,57%
Miasto do 20 tys. mieszkańców	11	10,89%
Miasto od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	25	24,75%
Miasto ponad 100 tys. mieszkańców	22	21,78%
Ogółem	101	100,00%

Okazało się, że największa liczba respondentek (42,57%) na stałe mieszka na wsi. Niemal co czwarta osoba (24,75%) na co dzień mieszka w mieście

liczącym od 20 do 100 tys. mieszkańców. Miejszem stałego zamieszkania 21,78% badanych jest duże (liczące powyżej 100 tys. mieszkańców) miasto. 11 osób (10,89%) to mieszkańcy małych miasteczek (takich, które liczą nie więcej niż 20 tys. mieszkańców).

Studentki zostały zapytane o strukturę rodziny, z której pochodzą. W tabeli 3 zamieszczono informacje na temat posiadanego przez nie rodzeństwa.

Tabela 3. Liczba rodzeństwa badanych

Liczba rodzeństwa	Częstość	Procent
Jedno	44	43,56%
Dwoje	26	25,74%
Troje i więcej	22	21,78%
Jestem jedynakiem	9	8,91%
Ogółem	101	100,00%

Najliczniejszą grupą okazały się studentki, które mają tylko jednego brata lub jedną siostrę (43,56%). Co czwarta badana kobieta (25,74%) ma dwoje rodzeństwa. 21,78% respondentek pochodzi z rodziny, w której wychowywało się przynajmniej czworo dzieci (posiada przynajmniej troje rodzeństwa). 8,91% badanych to jedynaczki.

W tabeli 4 zostały przedstawione informacje na temat struktury systemu rodzicielskiego w rodzinach badanych.

Tabela 4. Typ rodziny badanych

Typ rodziny	Częstość	Procent
Pełna (obydwoje rodziców)	81	80,20%
Niepełna (jedno z małżonków odeszło lub nie żyje)	18	17,82%
Zrekonstruowana (jedno lub oboje małżonków żyli wcześniej w innym związku)	2	1,98%
Ogółem	101	100,00%

Zdecydowana większość badanych studentek (80,20%) pochodzi z rodzin pełnych, w których żyje oboje rodziców. 17,82% respondentek wychowało się w rodzinie niepełnej, czyli takiej, w której jedno z małżonków nie żyje lub

opuściło rodzinę. Dwie osoby (1,98%) pochodzą z rodzin zrekonstruowanych, w których jedno albo oboje małżonków tworzyło wcześniej inny związek.

Studentki zostały poproszone o ocenę swojej sytuacji rodzinnej na trójstopniowej skali. Ich odpowiedzi zostały przedstawione w tabeli 5.

Tabela 5. Sytuacja rodzinna badanych

Sytuacja rodzinna	Częstość	Procent
Bardzo dobra	36	35,64%
Dobra	63	62,38%
Zła	2	1,98%
Ogółem	101	100,00%

Większość badanych (62,38%) swoją sytuację rodzinną określa jako dobrą. Mniej więcej co trzecia badana kobieta swoją sytuację rodzinną ocenia bardzo dobrze. Dwie osoby (1,98%) przyznało, że ich sytuacja rodzinna jest zła.

2. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH

W celu sprawdzenia, jak rozkładały się wyniki ogólne w całej grupie badanych, obliczono szereg statystyk opisowych. W tabeli 6 przedstawiono statystyki opisowe dla zmiennych wyrażających poziom motywacji i poszczególne jej wymiary.

Dane z tabeli 6 wskazują, że w zakresie ogólnego poziomu motywacji osiągnięć badani uzyskiwali średni wynik $M = 733,09$ przy odchyleniu standardowym $SD = 66,66$. Wyniki mieściły się w przedziale $<595; 938>$. Przeprowadzony test normalności rozkładu Kołmogorowa-Smirnowa wykazał, że rozkład wyników tej zmiennej istotnie odbiega od rozkładu normalnego ($KS_{(100)} = 0,114; p < 0,01$).

Najwyższe wyniki badani uzyskiwali w zakresie satysfakcji z osiągnięć ($M = 50,26; SD = 7,79$), osiągania stanu Flow ($M = 46,02; SD = 7,47$), dbania o prestiż ($M = 45,65; SD = 7,25$), ukierunkowania na cel ($M = 44,40; SD = 6,34$), dominacji ($M = 44,22; SD = 7,47$) a także wysiłku kompensacyjnego

Tabela 6. Motywacja osiągnięć – statystyki opisowe

	Min	Max	M	SD	K-S	df	p
Elastyczność	26	65	42,96	6,84	0,088	100	0,056
Odwaga	19	54	36,19	7,02	0,086	100	0,066
Preferowanie trudnych zadań	26	60	41,48	6,56	0,082	100	0,098
Niezależność	31	55	42,86	5,86	0,088	100	0,052
Wiara w sukces	24	65	43,93	8,04	0,064	100	0,200
Dominacje	22	64	44,22	7,47	0,068	100	0,200
Zapał do nauki	27	61	42,38	6,55	0,083	100	0,082
Ukierunkowanie na cel	31	59	44,40	6,34	0,060	100	0,200
Wysiłek kompensacyjny	28	62	44,12	7,34	0,056	100	0,200
Dbanie o prestiż	26	61	45,65	7,25	0,068	100	0,200
Satysfakcja z osiągnięć	21	67	50,26	7,79	0,072	100	0,200
Zaangażowanie	25	65	39,71	7,10	0,131	100	0,000
Nastawienie na rywalizację	23	61	41,12	6,46	0,061	100	0,200
Flow	29	66	46,02	7,47	0,091	100	0,040
Internalizacja	30	60	43,31	6,66	0,080	100	0,114
Wytrwałość	26	57	41,63	6,46	0,107	100	0,007
Samokontrola	28	60	42,85	6,46	0,123	100	0,001
Wynik Ogólny	595	938	733,09	66,66	0,114	100	0,003

($M = 44,12$; $SD = 7,34$). Najniższe wyniki osiągnęli oni pod względem odwagi ($M = 36,19$; $SD = 7,02$), zaangażowania ($M = 39,71$; $SD = 7,10$), nastawienia na rywalizację ($M = 41,12$; $SD = 6,46$), preferowania trudnych zadań ($M = 41,48$; $SD = 6,56$) oraz wytrwałości ($M = 41,63$; $SD = 6,46$). Wyniki przeciętne (na tle grupy) badani uzyskiwali w zakresie skal takich, jak wiara w sukces ($M = 43,93$; $SD = 8,04$), internalizacja ($M = 43,31$; $SD = 6,66$), elastyczność ($M = 42,96$; $SD = 6,84$), niezależność ($M = 42,86$; $SD = 5,86$), samokontrola ($M = 42,85$; $SD = 6,46$) oraz zapał do nauki ($M = 42,38$; $SD = 6,55$). Rozkłady wyników większości skal okazały się zbliżone do rozkładu normalnego z wyjątkiem skal: zaangażowanie ($K-S_{(100)} = 0,131$; $p < 0,001$), Flow ($K-S_{(100)} = 0,091$; $p < 0,05$), wytrwałość ($K-S_{(100)} = 0,107$; $p < 0,01$) oraz samokontrola ($K-S_{(100)} = 0,123$; $p < 0,01$).

W tabeli 7 zaprezentowano statystyki charakteryzujące rozkład wyników zmiennych wyrażających postawy rodzicielskie rodziców badanych.

Tabela 7. Postawy rodzicielskie – statystyki opisowe

	Min	Max	M	SD	K-S	df	p
Akceptacja/Odrzucenie – M	12	50	38,67	8,01	0,096	100	0,023
Akceptacja/Odrzucenie – O	10	50	35,75	10,31	0,093	100	0,034
Wymaganie – M	15	50	34,62	7,14	0,102	100	0,012
Wymaganie – O	12	50	35,58	8,54	0,080	100	0,120
Autonomia – M	16	48	34,35	6,86	0,088	100	0,056
Autonomia – O	10	47	28,72	8,41	0,063	100	0,200
Niekonsekwencja – M	10	44	28,40	7,58	0,098	100	0,019
Niekonsekwencja – O	10	50	27,28	9,56	0,089	100	0,050
Ochronianie – M	10	43	25,39	7,92	0,056	100	0,200
Ochronianie – O	10	48	25,36	9,41	0,075	100	0,176

Dane zawarte w tabeli 7 wskazują, że w zakresie postawy akceptacji/odrzućenia badani uzyskiwali wyższe wyniki w ocenie matek ($M = 38,67$; $SD = 8,01$) niż ojców ($M = 35,75$; $SD = 10,31$). Jako bardziej wymagających badani oceniają ojców ($M = 35,58$; $SD = 8,54$) w porównaniu do matek ($M = 34,62$; $SD = 7,14$). Jeżeli chodzi o wyniki w zakresie postawy autonomii, badani wyższe nasilenie tej postawy przypisują matkom ($M = 34,35$; $SD = 6,86$) niż ojcom ($M = 28,72$; $SD = 8,41$). W opinii respondentów matki są nieco bardziej niekonsekwentne ($M = 28,40$; $SD = 7,58$) niż ojcowie ($M = 27,28$; $SD = 9,56$). Pod względem ochraniań wyniki dla matek ($M = 25,39$; $SD = 7,92$) były bardzo zbliżone do wyników charakteryzujących postawy ojców ($M = 25,36$; $SD = 9,41$).

Przeprowadzone testy normalności rozkładu wykazały, że rozkłady wyników dla większości skal są zbliżone do rozkładu normalnego. Od krzywej Gaussa odbiegały wyniki skal: akceptacja/odrzućenie matek ($K-S_{(100)} = 0,096$; $p < 0,05$), akceptacja/odrzućenie ojców ($K-S_{(100)} = 0,093$; $p < 0,05$), wymaganie matek ($K-S_{(100)} = 0,102$; $p < 0,05$) oraz niekonsekwencja matek ($K-S_{(100)} = 0,098$; $p < 0,05$).

H1: Istnieją związki między motywacją osiągnąć a percepcją postaw rodzicielskich.

Aby sprawdzić słuszność tak postawionej hipotezy, przeprowadzono analizy korelacyjne z wykorzystaniem współczynnika r Pearsona. W tabeli 8 zaprezentowano wyniki korelacji między motywacją osiągnąć a percepcją postaw rodzicielskich matek.

Tabela 8. Korelacje między motywacją osiągnięć a percepcją postaw matek

		Akceptacja/ Odrzucenie – M	Wymaganie – M	Autonomia - M	Niekonsek- wencja – M	Ochronianie – M
Elastyczność	r	0,034	0,076	0,030	0,096	0,173
	p	0,738	0,455	0,768	0,344	0,086
Odwaga	r	-0,051	0,108	0,034	-0,095	-0,103
	p	0,612	0,284	0,740	0,347	0,309
Preferowanie trud- nych zadań	r	-0,017	0,084	0,113	0,085	0,061
	p	0,869	0,407	0,263	0,403	0,547
Niezależność	r	-0,065	0,143	0,008	-0,158	-0,077
	p	0,521	0,157	0,941	0,117	0,445
Wiara w sukces	r	-0,069	0,113	-0,092	-0,038	0,080
	p	0,496	0,263	0,361	0,708	0,429
Dominacje	r	-0,012	0,041	0,171	-0,002	0,058
	p	0,902	0,686	0,090	0,982	0,569
Zapał do nauki	r	-0,319**	0,002	-0,166	0,113	0,250*
	p	0,001	0,987	0,098	0,263	0,012
Ukierunkowanie na cel	r	0,042	0,014	0,199*	0,076	0,033
	p	0,680	0,893	0,047	0,451	0,744
Wysiłek kompensacyjny	r	-0,086	-0,161	0,070	0,183	0,176
	p	0,395	0,109	0,488	0,068	0,079
Dbanie o prestiż	r	0,021	0,134	0,049	-0,072	-0,017
	p	0,835	0,185	0,629	0,476	0,870
Satysfakcja z osiągnięć	r	0,186	0,176	0,124	-0,103	-0,045
	p	0,063	0,079	0,220	0,309	0,654
Zaangażowanie	r	-0,233*	-0,216*	0,065	0,284**	0,241*
	p	0,020	0,031	0,518	0,004	0,016
Nastawienie na rywalizację	r	0,103	-0,023	0,153	0,096	0,011
	p	0,308	0,823	0,130	0,341	0,914
Flow	r	-0,050	-0,030	0,101	0,162	0,142
	p	0,621	0,770	0,316	0,108	0,158
Internalizacja	r	0,062	0,057	-0,064	-0,151	-0,208*
	p	0,543	0,573	0,527	0,135	0,038
Wytrwałość	r	-0,007	0,142	0,030	-0,144	-0,206*
	p	0,944	0,159	0,768	0,153	0,040
Samokontrola	r	-0,036	0,126	0,070	-0,190	-0,190
	p	0,721	0,211	0,490	0,058	0,058
Wynik Ogólny	r	-0,050	0,080	0,093	0,018	0,046
	p	0,620	0,428	0,358	0,856	0,652

* istotne na poziomie 0,05

** istotne na poziomie 0,01

Okazało się, że pomiędzy motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich matek występują istotne zależności. Wysokim wynikiem w zakresie percepcji postawy akceptacji/odrzućenia matek odpowiadają niskie wyniki w zakresie zapędu do nauki ($r = -0,319$; $p < 0,01$) i zaangażowania ($r = -0,233$; $p < 0,05$). Postrzeganie matki jako wymagającej ma ujemny związek z zaangażowaniem ($r = -0,216$; $p < 0,05$). Wysokim wynikiem w zakresie percepcji postawy autonomii matki odpowiadają wysokie wyniki w zakresie ukierunkowania na cel ($r = 0,199$; $p < 0,05$). Percepcja matki jako niekonsekwentnej wiąże się dodatnio z zaangażowaniem ($r = 0,284$; $p < 0,01$). Postrzeganie matki jako ochraniającej wiąże się wprost proporcjonalnie z zapędem do nauki ($r = 0,250$; $p < 0,05$) i zaangażowaniem ($r = 0,241$; $p < 0,05$). Zmienna ta wiąże się ujemnie (odwrotnie proporcjonalnie) z internalizacją ($r = -0,208$; $p < 0,05$) oraz wytrwalością ($r = -0,206$; $p < 0,05$).

W tabeli 9 przedstawiono wyniki korelacji między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich ojców.

Tabela 9. Korelacje między motywacją osiągnięć a percepcją postaw ojców

		Akceptacja/ Odrzucenie – O	Wymaganie – O	Autonomia – O	Niekonsekwencja – O	Ochranianie – O
Elastyczność	r	0,036	0,003	0,211*	0,186	0,164
	p	0,721	0,975	0,035	0,064	0,102
Odwaga	r	-0,050	-0,121	0,012	0,018	0,007
	p	0,621	0,232	0,905	0,858	0,942
Preferowanie trudnych zadań	r	0,071	0,076	-0,004	-0,076	-0,075
	p	0,481	0,450	0,966	0,453	0,460
Niezależność	r	0,153	0,135	-0,084	-0,085	-0,134
	p	0,128	0,180	0,406	0,399	0,182
Wiara w sukces	r	0,016	0,014	0,099	0,118	0,060
	p	0,873	0,892	0,325	0,241	0,552
Dominacja	r	-0,059	-0,051	0,118	0,267**	0,173
	p	0,559	0,611	0,241	0,007	0,085
Zapał do nauki	r	-0,031	0,004	0,021	-0,081	-0,026
	p	0,759	0,969	0,835	0,421	0,800
Ukierunkowa- nie na cel	r	0,050	0,080	-0,025	-0,068	-0,065
	p	0,623	0,430	0,807	0,503	0,518

		Akceptacja/ Odrzucenie – O	Wymaganie – O	Autonomia – O	Niekonsekwencja – O	Ochronianie – O
Wysiłek kompensacyjny	r	-0,053	-0,003	0,115	0,099	0,033
	p	0,602	0,976	0,253	0,328	0,747
Dbanie o prestiż	r	0,080	0,042	0,004	0,079	0,035
	p	0,428	0,676	0,971	0,436	0,733
Satysfakcja z osiągnięć	r	0,119	0,121	0,128	0,068	0,010
	p	0,237	0,232	0,203	0,504	0,923
Zaangażowanie	r	-0,067	-0,056	0,039	0,131	0,105
	p	0,508	0,578	0,697	0,193	0,297
Nastawienie na rywalizację	r	-0,131	-0,188	-0,067	0,211*	0,140
	p	0,193	0,061	0,506	0,035	0,164
Flow	r	0,144	0,220*	0,089	0,054	-0,072
	p	0,154	0,028	0,379	0,595	0,475
Internalizacja	r	0,162	0,118	0,042	-0,055	-0,080
	p	0,108	0,244	0,676	0,589	0,427
Wytrwałość	r	0,075	0,012	0,087	-0,033	-0,083
	p	0,460	0,903	0,391	0,742	0,411
Samokontrola	r	0,084	0,007	0,051	-0,115	-0,170
	p	0,407	0,947	0,615	0,253	0,091
Wynik Ogólny	r	0,061	0,043	0,093	0,084	0,009
	p	0,549	0,669	0,356	0,407	0,929

* istotne na poziomie 0,05

** istotne na poziomie 0,01

Okazało się, że poziom motywacji osiągnięć w mniejszym stopniu związany jest z percepcją postaw rodzicielskich ojców niż matek, niemniej jednak zaobserwowano kilka istotnych związków. Percepcja ojców jako wymagających ma dodatni związek z osiągnięciem stanu Flow ($r = 0,220$; $p < 0,05$). Wysokim wynikiem w zakresie percepcji autonomii ojców odpowiadają wysokie wyniki badanych w zakresie elastyczności ($r = 0,211$; $p < 0,05$). Postrzeganie ojców jako niekonsekwentnych ma dodatni związek z dominacją ($r = 0,267$; $p < 0,01$) oraz nastawieniem na rywalizację ($r = 0,211$; $p < 0,05$).
H2: Występują różnice w poziomie motywacji między osobami pochodzącymi z miasta a osobami pochodzącymi ze wsi.

W celu zweryfikowania tak postawionej hipotezy przeprowadzono analizy porównawcze z wykorzystaniem testu istotności różnic *t Studenta* (większość

Tabela 10. Motywacja osiągnięć w zależności od miejscowości zamieszkania

	Miejsce zamieszkania	N	M	SD	t	df	P
Elastyczność	Wieś	43	41,70	5,30	-1,701°	98	0,092
	Miasto	57	43,91	7,71			
Odwaga	Wieś	43	36,19	6,29	-0,005	98	0,996
	Miasto	57	36,19	7,57			
Preferowanie trudnych zadań	Wieś	43	41,77	6,05	0,379	98	0,706
	Miasto	57	41,26	6,97			
Niezależność	Wieś	43	42,74	5,84	-0,171	98	0,865
	Miasto	57	42,95	5,92			
Wiara w sukces	Wieś	43	44,16	6,22	0,250	98	0,803
	Miasto	57	43,75	9,23			
Dominacja	Wieś	43	44,07	6,94	-0,174	98	0,862
	Miasto	57	44,33	7,90			
Zapał do nauki	Wieś	43	41,65	6,23	-0,967	98	0,336
	Miasto	57	42,93	6,78			
Ukierunkowanie na cel	Wieś	43	43,28	5,87	-1,546	98	0,125
	Miasto	57	45,25	6,60			
Wysiłek kompensacyjny	Wieś	43	43,91	7,38	-0,251	98	0,803
	Miasto	57	44,28	7,38			
Dbanie o prestiż	Wieś	43	46,60	6,31	1,145	98	0,255
	Miasto	57	44,93	7,87			
Satysfakcja z osiągnięć	Wieś	43	51,26	6,06	1,112	98	0,269
	Miasto	57	49,51	8,85			
Zaangażowanie	Wieś	43	39,77	7,12	0,070	98	0,944
	Miasto	57	39,67	7,14			
Nastawienie na rywalizację	Wieś	43	42,07	5,28	1,282	98	0,203
	Miasto	57	40,40	7,18			
Flow	Wieś	43	46,81	6,30	0,923	98	0,358
	Miasto	57	45,42	8,25			
Internalizacja	Wieś	43	44,07	5,71	0,990	98	0,324
	Miasto	57	42,74	7,30			
Wytrwałość	Wieś	43	41,42	6,31	-0,283	98	0,778
	Miasto	57	41,79	6,62			
Samokontrola	Wieś	43	43,98	6,30	1,524	98	0,131
	Miasto	57	42,00	6,51			
Wynik Ogólny	Wieś	43	735,44	55,70	0,305	98	0,761
	Miasto	57	731,32	74,30			

° istotne na poziomie tendencji statystycznej

zmiennych w podgrupach przyjmowała rozkłady normalne – w przypadku złamania założenia o normalności rozkładu, dane spełniały założenie o homogeniczności wariancji). Wyniki zaprezentowano w tabeli 10.

Przeprowadzone analizy wykazały, że istnieją istotne różnice zależne od miejsca pochodzenia w zakresie elastyczności ($t(98) = 1,701$; $p = 0,092$). Osoby pochodzące ze wsi charakteryzują się niższą elastycznością ($M = 41,70$; $SD = 5,30$), niż osoby pochodzące z miasta ($M = 43,91$; $SD = 7,71$). Jest to zależność na poziomie tendencji statystycznej. Pod względem pozostałych zmiennych nie zaobserwowano istotnych różnic międzygrupowych.

H3: Związki między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich są różnicowane przez miejsce zamieszkania.

Aby sprawdzić, czy miejsce zamieszkania różnicuje związki między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich, przeprowadzono analizę korelacji r Pearsona w podziale na grupy. W tabeli 11 zamieszczono wyniki tych procedur.

Tabela 11. Korelacje między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich matek w podziale na grupy

		Akceptacja/ Odrzucenie – M		Wymaganie – M		Autonomia – M		Niekonsekwencja – M		Ochranianie – M	
		W	M	W	M	W	M	W	M	W	M
Elastyczność	r	-0,004	0,054	0,035	0,066	0,067	0,040	0,094	0,113	0,179	0,174
	p	0,981	0,690	0,822	0,628	0,669	0,769	0,548	0,402	0,251	0,196
Odwaga	r	-0,141	-0,003	-0,077	0,210	0,283	-0,095	-0,007	-0,141	-0,044	-0,134
	p	0,366	0,983	0,625	0,118	0,066	0,481	0,965	0,296	0,777	0,321
Preferowanie trudnych za- dań	r	0,073	-0,068	0,099	0,085	0,222	0,049	0,033	0,109	-0,049	0,122
		0,642	0,615	0,530	0,531	0,153	0,718	0,832	0,419	0,754	0,365
Niezależność	r	-0,031	-0,087	0,027	0,215	0,255	-0,142	-0,152	-0,161	-0,193	-0,004
		0,845	0,521	0,864	0,107	0,099	0,293	0,330	0,231	0,214	0,975
Wiara w sukces	r	0,102	-0,145	0,154	0,102	0,054	-0,159	-0,075	-0,025	-0,239	0,218
	p	0,515	0,283	0,323	0,449	0,733	0,238	0,631	0,854	0,122	0,103
Dominacja	r	-0,115	0,047	0,047	0,034	0,536	-0,025	0,147	-0,082	0,205	-0,025
	p	0,461	0,731	0,763	0,800	0,000	0,853	0,346	0,542	0,188	0,852
Zapał do nauki	r	-0,002	-0,509	0,075	-0,063	0,116	-0,315	0,015	0,179	0,032	0,380
	p	0,991	0,000	0,632	0,643	0,459	0,017	0,923	0,182	0,838	0,004
Ukierunkowa- nie na cel	r	0,224	-0,060	0,080	-0,057	0,173	0,246	-0,242	0,269	-0,341	0,246
	p	0,148	0,657	0,609	0,675	0,268	0,065	0,117	0,043	0,025	0,065

		Akceptacja/ Odrzucenie – M		Wymaganie – M		Autonomia – M		Niekonsekwencja – M		Ochronianie – M	
		W	M	W	M	W	M	W	M	W	M
Wysiłek kompensacyjny	r	0,152	-0,241	0,103	-0,342	0,212	-0,013	-0,119	0,375	-0,153	0,388
	p	0,329	0,071	0,512	0,009	0,173	0,926	0,447	0,004	0,326	0,003
Dbanie o prestiż	r	0,018	0,021	0,158	0,147	0,056	0,028	-0,315	0,037	-0,285	0,121
	p	0,906	0,878	0,311	0,275	0,720	0,838	0,040	0,784	0,064	0,369
Satysfakcja z osiągnięć	r	0,270	0,151	0,397	0,104	0,260	0,051	-0,267	-0,044	-0,407	0,113
	p	0,080	0,264	0,008	0,439	0,093	0,706	0,083	0,744	0,007	0,403
Zaangażowanie	r	-0,104	-0,317	-0,199	-0,229	0,239	-0,043	0,080	0,413	-0,068	0,440
	p	0,505	0,016	0,201	0,087	0,123	0,753	0,610	0,001	0,664	0,001
Nastawienie na rywalizację	r	0,008	0,148	0,153	-0,082	0,104	0,158	-0,021	0,140	-0,014	0,023
	p	0,961	0,272	0,328	0,544	0,506	0,241	0,893	0,299	0,927	0,863
Flow	r	0,009	-0,081	-0,024	-0,015	0,182	0,050	0,099	0,185	-0,119	0,271
	p	0,955	0,549	0,878	0,914	0,243	0,714	0,528	0,169	0,446	0,041
Internalizacja	r	-0,042	0,113	-0,014	0,114	0,021	-0,122	-0,080	-0,196	-0,305	-0,161
	p	0,789	0,402	0,930	0,398	0,895	0,364	0,611	0,144	0,047	0,231
Wytrwałość	r	0,066	-0,052	0,161	0,126	0,277	-0,112	-0,166	-0,129	-0,233	-0,190
	p	0,673	0,702	0,304	0,348	0,073	0,409	0,288	0,339	0,133	0,157
Samokontrola	r	-0,021	-0,049	0,011	0,236	0,199	-0,032	-0,171	-0,222	-0,343	-0,099
	p	0,896	0,716	0,946	0,077	0,201	0,811	0,273	0,098	0,024	0,462
Wynik Ogólny	r	0,050	-0,100	0,127	0,065	0,373	-0,042	-0,125	0,083	-0,264	0,195
	p	0,751	0,461	0,416	0,633	0,014	0,757	0,423	0,541	0,087	0,147

Zaobserwowano istnienie szeregu różnic w korelacjach między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich w zależności od grupy. Percepcja postawy akceptacji/odrzućenia matek wiąże się ujemnie z zapałem do nauki ($r = -0,509$; $p < 0,001$) oraz zaangażowaniem ($r = -0,317$; $p < 0,05$) jedynie w grupie osób mieszkających w mieście. W grupie osób mieszkających na wsi zmienne te nie mają ze sobą związku. Postrzeganie matki jako wymagającej ma ujemny związek z wysiłkiem kompensacyjnym w grupie osób z miasta ($r = -0,342$; $p < 0,01$). W grupie osób pochodzących ze wsi postrzeganie tej postawy wiąże się dodatnio z satysfakcją z osiągnięć ($r = 0,397$; $p < 0,01$). Percepcja postawy autonomii matki w grupie osób ze wsi ma dodatni związek z poziomem dominacji ($r = 0,536$; $p < 0,001$) oraz z ogólnym poziomem motywacji osiągnięć ($r = 0,373$; $p < 0,05$), a w grupie osób z miasta zmienna ta wiąże się ujemnie z zapałem do nauki ($r = -0,315$; $p < 0,05$). W grupie osób zamieszkałych na terenach miejskich postrzeganie matki jako niekonsekwentnej ma dodatni związek z ukierunkowaniem na cel ($r = 0,269$; $p < 0,05$),

wysiłkiem kompensacyjnym ($r = 0,375$; $p < 0,01$) oraz zaangażowaniem ($r = 0,413$; $p < 0,01$). Wśród osób zamieszkujących tereny wiejskie postrzeganie matki jako niekonsekwentnej ma z kolei ujemny związek z dbaniem o prestiż ($r = -0,315$; $p < 0,05$). Percepcja matki jako ochraniającej w grupie osób z miasta wiąże się dodatnio z zapalem do nauki ($r = 0,380$; $p < 0,01$), wysiłkiem kompensacyjnym ($r = 0,388$; $p < 0,01$), zaangażowaniem ($r = 0,440$; $p < 0,01$) i stanem Flow ($r = 0,271$; $p < 0,05$). W grupie osób pochodzących ze wsi istnieją ujemne związki między percepcją matki jako ochraniającej a ukierunkowaniem na cel ($r = -0,341$; $p < 0,05$), satysfakcją z osiągnięć ($r = -0,407$; $p < 0,01$), internalizacją ($r = -0,305$; $p < 0,05$) oraz samokontrolą ($r = -0,343$; $p < 0,05$).

Tabela 12 prezentuje wyniki korelacji między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich ojców w grupach osób pochodzących z miasta i ze wsi.

Tabela 12. Korelacje między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich ojców w podziale na grupy

		Akceptacja/ Odrzucenie – O		Wymaganie – O		Autonomia – O		Niekonsekwencja – O		Ochranianie – O	
			M	W	M	W	M	W	M	W	M
Elastyczność	r	-0,004	0,054	0,035	0,066	0,067	0,040	0,094	0,113	0,179	0,174
	p	0,981	0,690	0,822	0,628	0,669	0,769	0,548	0,402	0,251	0,196
Odwaga	r	-0,141	-0,003	-0,077	0,210	0,283	-0,095	-0,007	-0,141	-0,044	-0,134
	p	0,366	0,983	0,625	0,118	0,066	0,481	0,965	0,296	0,777	0,321
Preferowanie trudnych zadań	r	0,073	-0,068	0,099	0,085	0,222	0,049	0,033	0,109	-0,049	0,122
	p	0,642	0,615	0,530	0,531	0,153	0,718	0,832	0,419	0,754	0,365
Niezależność	r	-0,031	-0,087	0,027	0,215	0,255	-0,142	-0,152	-0,161	-0,193	-0,004
	p	0,845	0,521	0,864	0,107	0,099	0,293	0,330	0,231	0,214	0,975
Wiara w sukces	r	0,102	-0,145	0,154	0,102	0,054	-0,159	-0,075	-0,025	-0,239	0,218
	p	0,515	0,283	0,323	0,449	0,733	0,238	0,631	0,854	0,122	0,103
Dominacja	r	-0,115	0,047	0,047	0,034	0,536	-0,025	0,147	-0,082	0,205	-0,025
	p	0,461	0,731	0,763	0,800	0,000	0,853	0,346	0,542	0,188	0,852
Zapał do nauki	r	-0,002	-0,509	0,075	-0,063	0,116	-0,315	0,015	0,179	0,032	0,380
	p	0,991	0,000	0,632	0,643	0,459	0,017	0,923	0,182	0,838	0,004
Ukierunkowanie na cel	r	0,224	-0,060	0,080	-0,057	0,173	0,246	-0,242	0,269	-0,341	0,246
	p	0,148	0,657	0,609	0,675	0,268	0,065	0,117	0,043	0,025	0,065

		Akceptacja/ Odrzucenie – O		Wymaganie – O		Autonomia – O		Niekonsekwencja – O		Ochranianie – O	
			M	W	M	W	M	W	M	W	M
Wysiłek kompen- sacyjny	r	0,152	-0,241	0,103	-0,342	0,212	-0,013	-0,119	0,375	-0,153	0,388
	p	0,329	0,071	0,512	0,009	0,173	0,926	0,447	0,004	0,326	0,003
Dbanie o prestiż	r	0,018	0,021	0,158	0,147	0,056	0,028	-0,315	0,037	-0,285	0,121
	p	0,906	0,878	0,311	0,275	0,720	0,838	0,040	0,784	0,064	0,369
Satysfakcja z osiągnięć	r	0,270	0,151	0,397	0,104	0,260	0,051	-0,267	-0,044	-0,407	0,113
	p	0,080	0,264	0,008	0,439	0,093	0,706	0,083	0,744	0,007	0,403
Zaangażo- wanie	r	-0,104	-0,317	-0,199	-0,229	0,239	-0,043	0,080	0,413	-0,068	0,440
	p	0,505	0,016	0,201	0,087	0,123	0,753	0,610	0,001	0,664	0,001
Nastawie- nie na rywalizację	r	0,008	0,148	0,153	-0,082	0,104	0,158	-0,021	0,140	-0,014	0,023
	p	0,961	0,272	0,328	0,544	0,506	0,241	0,893	0,299	0,927	0,863
Flow	r	0,009	-0,081	-0,024	-0,015	0,182	0,050	0,099	0,185	-0,119	0,271
	p	0,955	0,549	0,878	0,914	0,243	0,714	0,528	0,169	0,446	0,041
Interna- lizacja	r	-0,042	0,113	-0,014	0,114	0,021	-0,122	-0,080	-0,196	-0,305	-0,161
	p	0,789	0,402	0,930	0,398	0,895	0,364	0,611	0,144	0,047	0,231
Wytrwałość	r	0,066	-0,052	0,161	0,126	0,277	-0,112	-0,166	-0,129	-0,233	-0,190
	p	0,673	0,702	0,304	0,348	0,073	0,409	0,288	0,339	0,133	0,157
Samokon- trola	r	-0,021	-0,049	0,011	0,236	0,199	-0,032	-0,171	-0,222	-0,343	-0,099
	p	0,896	0,716	0,946	0,077	0,201	0,811	0,273	0,098	0,024	0,462
Wynik Ogólny	r	0,050	-0,100	0,127	0,065	0,373	-0,042	-0,125	0,083	-0,264	0,195
	p	0,751	0,461	0,416	0,633	0,014	0,757	0,423	0,541	0,087	0,147

Dane zawarte w tabeli 12 wskazują na to, że miejsce zamieszkania różnicuje związki między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich ojców. Percepcja postawy rodzicielskiej ojca akceptacja/odrzućenie ma ujemny związek z motywacją osiągnięć jedynie w grupie osób pochodzących z miasta w wymiarach: zapal do nauki ($r = -0,509$; $p < 0,001$) oraz zaangażowanie ($r = -0,317$; $p < 0,05$). Postrzeganie ojca jako wymagającego koreluje ujemnie z wysiłkiem kompensacyjnym w grupie osób mieszkających w mieście ($r = -0,342$; $p < 0,01$). W grupie osób zamieszkujących tereny wiejskie, zmienna ta ma dodatni związek z poziomem satysfakcji z osiągnięć ($r = 0,397$; $p < 0,01$). Percepcja postawy ojca polegającej na autonomii w grupie osób pochodzących ze wsi koreluje dodatnio z dominacją ($r = 0,536$; $p < 0,001$) oraz ogólnym poziomem motywacji osiągnięć ($r = 0,373$; $p < 0,05$), a w grupie osób pochodzących z miasta – koreluje ujemnie z zapalem do nauki ($r = -0,315$; $p < 0,05$). Postrzeganie własnego ojca jako niekonsekwentnego w grupie osób zamieszkujących tereny miejskie ma

dodatni związek z ukierunkowaniem na cel ($r = 0,269$; $p < 0,05$), wysiłkiem kompensacyjnym ($r = 0,375$; $p < 0,01$) oraz zaangażowaniem ($r = 0,413$; $p < 0,05$). W grupie osób zamieszkujących tereny wiejskie, zmienna ta ma ujemny związek z dbaniem o prestiż ($r = -0,315$; $p < 0,05$). Postrzeganie ojca w kategoriach ochraniającego w grupie osób z miasta koreluje dodatnio z motywacją osiągnięć w wymiarach: zapał do nauki ($r = 0,380$; $p < 0,01$), wysiłek kompensacyjny ($r = 0,388$; $p < 0,01$), zaangażowanie ($r = 0,440$; $p < 0,01$) oraz Flow ($r = 0,271$; $p < 0,05$). W grupie osób pochodzących ze wsi, korelacje z motywacją osiągnięć mają charakter ujemny i dotyczą wymiarów: ukierunkowanie na cel ($r = -0,341$; $p < 0,05$), satysfakcja z osiągnięć ($r = -0,407$; $p < 0,01$), internalizacja ($r = -0,305$; $p < 0,05$) oraz samokontrola ($r = -0,343$; $p < 0,05$).

WNIOSKI KOŃCOWE

Przeprowadzone w ramach niniejszej pracy badania przyniosły szereg interesujących wniosków. Hipoteza zakładająca istnienie związków między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich została potwierdzona, choć motywacja osiągnięć w większym stopniu wiąże się z postrzeganiem postaw rodzicielskich matek aniżeli ojców. Analizy wykazały, że osoby, które postrzegają swoje matki jako akceptujące ich takimi, jacy są, przejawiają niższy poziom zapału do nauki oraz gotowości do podejmowania wysiłku. Niska skłonność do angażowania się w różnorodne wysiłki cechuje także osoby, które postrzegają swoje matki jako osoby oczekujące posłuszeństwa, nietolerujące sprzeciwu oraz krytyki. Osoby, które swoje matki wspominają jako rozumiejące ich zmieniające się potrzeby rozwojowe i zapewniające swobodne warunki do rozwoju, są bardziej skoncentrowane na wyznaczonym sobie celu. Im bardziej studentki odczuwały, że ich matki traktowały dzieci zależnie od nastroju i samopoczucia lub nadmiernie ingerowały w ich życie i sprawy, tym chętniej podejmują większy wysiłek. Osoby postrzegające matki jako przesadnie się troszczące wykazują większą chęć do nauki, w mniejszym stopniu zaś mają poczucie sprawstwa i odpowiedzialności za swoje życie, łatwiej też rezygnują z wykonywania wyznaczonych zadań.

Kobiety, które swoich ojców postrzegają jako mających zbyt wysokie oczekiwania i wymagania, mają większą łatwość w osiąganiu stanu intensywnego poświęcenia się danym problemom, zwanego Flow. Im bardziej studentki retrospektywnie określają swoich ojców jako wyrozumiałych, pozwalających im na swobodny, zgodny z wiekiem, rozwój, tym bardziej są one elas-

tyczne w działaniach w nowych, nieznanym warunkach oraz gotowe do zmian. Osoby, które retrospektywnie postrzegają swoich ojców jako niekonsekwentnych, których zachowanie i stosunek do dzieci był zależny od samopoczucia, mają większe skłonności do dominowania oraz rywalizowania z innymi.

Kolejna z przyjętych hipotez, dotycząca różnic w zakresie motywacji osiągnięć u osób pochodzących z różnego typu miejscowości, została potwierdzona jedynie częściowo. Okazało się, że osoby mieszkające na wsi w nowych sytuacjach podejmują działania mniej elastycznie oraz są w mniejszym stopniu gotowe na zmiany w porównaniu do osób pochodzących z miasta. Nie zaobserwowano różnic międzygrupowych pod względem pozostałych wymiarów motywacji osiągnięć.

W badaniach własnych postawiono także hipotezę zakładającą to, że związki między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich wyglądają inaczej wśród osób pochodzących z miasta w porównaniu do osób, które mieszkają na wsi. Hipotezę tę również udało się potwierdzić.

Uzyskane wyniki sugerują, że jedynie u osób pochodzących z miasta zachodzi zależność polegająca na tym, że osoby postrzegające swoje matki jako bardziej akceptujące dziecko takim, jakie ono jest, przejawiają niższą chęć do nauki oraz gotowość do angażowania się i podejmowania wysiłku. Jedynie w tej grupie osoby, które retrospektywnie oceniają swoją matkę jako stawiającą nadmierne oczekiwania, mają tendencję do wkładania dużo wysiłku w pracę w obawie przed niepowodzeniem. W grupie osób pochodzących ze wsi osoby te przeżywają pozytywne stany uczuciowe związane z sukcesem. W grupie tej zachodzi ponadto zależność polegająca na tym, że im bardziej studentki retrospektywnie określają swoje matki jako traktujące je podmiotowo, pozwalające na różnego rodzaju eksperymenty i uczenie się na własnych błędach, a jednocześnie służące wsparciem, tym przejawiają one wyższą ogólną motywację osiągnięć, a zwłaszcza tendencję do dominowania nad innymi ludźmi. Wśród kobiet ze wsi postrzeganie matki jako dającej dziecku więcej autonomii wiąże się z niższym zapalem do nauki.

Znaczne różnice między grupami zaobserwowano w zakresie związków motywacji osiągnięć i postrzegania przez badanych matek jako osób, których relacje z dziećmi były zależne od własnych nastrojów i samopoczucia. W grupie osób pochodzących z miasta takie postrzeganie matki sprzyja większemu zorientowaniu na cel, wkładaniu więcej pracy w zadanie w celu uniknięcia porażki oraz podejmowaniu wysiłku. Wśród osób zamieszkujących tereny wiejskie, taka ocena własnych matek kształtuje niższy stopień nasilenia orientacji na status.

Kolejnymi istotnymi różnicami, jakie zaobserwowano, były różnice między osobami z miasta i ze wsi pod względem związków motywacji osiągnięć z retrospektywną oceną matek jako przejawiających nadmierną troskę i opiekuńczość. Im bardziej postrzegają tak matkę osoby zamieszkujące tereny miejskie, tym większa jest ich chęć do nauki, tym więcej sił wkładają one w wykonanie pracy, aby uniknąć porażki, tym bardziej skłonne są do większego zaangażowania i tym łatwiej osiągają stan Flow.

Jedynie w grupie kobiet mieszkających na wsi motywacja osiągnięć jest zależna od tego, czy badani postrzegają swoją matkę jako przesadnie opiekuńczą i nadmiernie troskliwą. Wśród osób tych wraz ze wzrostem takiego postrzegania własnej matki zmniejsza się poziom ukierunkowania na cel, radość z przeżywania sukcesów, wewnętrzne poczucie kontroli oraz stopień organizacji i wykonywania zadań.

Różnice między grupami zależnymi od miejsca zamieszkania zaobserwowano także w związkach motywacji osiągnięć z percepcją postaw rodzicielskich ojców. W grupie osób pochodzących z miasta, im bardziej studentki retrospektywnie oceniają ojców jako bezwarunkowo akceptujących, tym niższy wykazują one zapał do nauki oraz gotowość do wysiłku i zaangażowania się. Wśród tych osób kobiety, które postrzegają swoich ojców jako stawiających przesadne, nierealne wymagania i oczekiwania, mają tendencję do wkładania mniej wysiłku w zadania w celu uniknięcia porażki. W grupie osób mieszkających na wsi spostrzeganie ojca jako nadmiernie wymagającego jest związane z odczuwaniem większego zadowolenia z osiągniętych sukcesów. Wśród osób z tej grupy zachodzi zależność polegająca na tym, że wraz ze wzrostem postrzegania ojca jako bardziej wyrozumiałego, zostawiającego dziecku dużą dozę wolności i autonomii, wzrasta ogólna motywacja osiągnięć oraz potrzeba władzy i dominowania nad innymi ludźmi. W grupie osób mieszkających w mieście retrospektywna ocena ojca jako dającego dziecku rozumną swobodę wiąże się z mniejszym zapałem do nauki dorosłych studentek.

Kobiety pochodzące z miasta, które retrospektywnie oceniają, że stosunek ich ojców do nich był niestabilny, zależny od nastroju i samopoczucia, są bardziej skoncentrowane na celu, który chcą osiągnąć, są skłonne wkładać więcej wysiłku w pracę, szczególnie po to, aby prewencyjnie zapobiegać doświadczeniu porażki. Studentki, które tak postrzegają ojców, ale pochodzą ze wsi, mają tendencję do mniejszej orientacji na status i prestiż.

Wśród osób pochodzących z miasta występuje zależność polegająca na tym, że kobiety, które retrospektywnie oceniają swoich ojców jako przesadnie opiekuńczych i nadmiernie troskliwych, przejawiają większy zapał do nauki, mają tendencję do wkładania wiele wysiłku w realizowane zadania, zwłaszcza

jeżeli mogą tym zapobiec niepowodzeniom. Kobiety te częściej również osiągnęły stan Flow podczas pracy nad realizowanym zadaniem. Studentki, które postrzegają ojców jako nadmiernie ochraniających, ale pochodzą ze wsi, mają z kolei związek z niższym zorientowaniem na cel, mniej pozytywnym przeżywaniem sukcesów, mniejszym poczuciem sprawstwa i odpowiedzialności za własne życie oraz mniejszą samokontrolą w realizacji zadań.

Wszystkie założone w pracy hipotezy potwierdziły się. Okazało się, że retrospektywne oceny rodziców mają związek z poziomem motywacji osiągnięć studentek. Poziom motywacji osiągnięć jest nieznacznie różnicowany przez miejsce zamieszkania, które z kolei w znaczący sposób różnicuje związki między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich.

BIBLIOGRAFIA

- BRZEZIŃSKI J., ZAKRZEWSKA M., Metodologia. Podstawy metodologiczne i statystyczne prowadzenia badań naukowych w psychologii, w: J. STRELAU, D. DOLIŃSKI (red.), Psychologia. Podręcznik akademicki, t. I, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2008.
- DUTKIEWICZ W., Podstawy metodologii badań, Kielce: Wydawnictwo Stachurski 2001.
- FRANKFORT-NACHMIAS C., NACHMIAS D., Metody badawcze w naukach społecznych, Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka 2001.
- ŁOBOCKI M., Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych, Kraków: Wydawnictwo Impuls 1999.
- MASZKE A.W., Metodologiczne podstawy badań pedagogicznych, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego 2004.
- NOWAK S., Metodologia badań społecznych, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2006.
- PILCH T., Zasady badań pedagogicznych, Warszawa: Wydawnictwo ŻAK 2010.
- WINTER DE A., Zmienne kontrolne w badaniach socjologicznych, Lublin: RW KUL 1981.
- ZACZYŃSKI W., Praca badawcza nauczyciela, Warszawa: WSiP 1995.

PERCEPCJA POSTAW RODZIELSKICH A MOTYWACJA OSIĄGNIĘĆ U KOBIET STUDIUJĄCYCH KOMUNIKAT Z BADAŃ

S t r e s z c z e n i e

Celem artykułu jest podanie odpowiedzi na pytanie, jaka jest percepcja postaw rodzicielskich a motywacja osiągnięć u kobiet studiujących. Do badań zastosowano następujące testy: Inwentarz Motywacji Osiągnięć – LMI (opracowany przez zespół w składzie: Heinz Schuler,

George C. Thomson, Andreas Frintrup; (jego polską adaptację przygotowali Waldemar Klinkosz i Andrzej Sękowski) i Kwestionariusz Retrospektywnej Oceny Postaw Rodziców – KPR-Roc (autorstwa Mieczysława Plopy). Narzędzie to umożliwia dokonanie retrospektywnej oceny postaw rodzicielskich – osobno postaw ojca i matki. W badaniu wzięło udział 101 kobiet – studentek lubelskich uczelni. Kompleks postawionych w pracy hipotez potwierdził się. Uzyskane wyniki wykazały, że retrospektywne oceny rodziców mają związek z poziomem motywacji osiągnięć studentek. Poziom motywacji osiągnięć jest nieznacznie różnicowany przez miejsce zamieszkania, które z kolei w znaczący sposób różnicuje związki między motywacją osiągnięć a percepcją postaw rodzicielskich.

Słowa kluczowe: studentki, rodzina, motywacja osiągnięć, ojciec, matka.

THE PERCEPTION OF PARENTAL ATTITUDES
BUT THE MOTIVATION TO ACHIEVE AT STUDYING WOMEN
ANNOUNCEMENT FROM EXAMINATIONS

S u m m a r y

Finding the answer to a question is a purpose of the above work in relation to which is the Perception of parental attitudes but the motivation to achieve at studying women. In smaller article a presented announcement stayed from examinations. Which the applied following tests stayed in. Livestock of the LMI motivation to achieve: this tool developed by the team composed of is: Schuler Heinz, George C. Thomson, Andreas Frintrup. Waldemar Klinkosz and Andrzej Sękowski drew his Polish adaptation up. As well as KPR-Roc Questionnaire of the Retrospective Evaluation of Postures of Parents. Mieczysław Plopa is an author of the questionnaire. This tool enables to effect the retrospective evaluation of parental postures – individually put the father and mothers. 101 women took part in the examination – of students of Lublin colleges. They confirmed the complex of hypotheses constructed at the work oneself. Achieved results demonstrated that retrospective evaluations of parents were correlating with the level of the motivation to achieve of students. The level of the motivation to achieve slightly is being diversified by the domicile which next in the significant way is diversifying links between the motivation to achieve and the perception of parental attitudes

Key words: students, family, motivation to achieve, father, mother.